

Wildemanskruid (*Pulsatilla vulgaris*)

Met zijn bloeiperiode in maart en april is het Wildemanskruid een van de vroege bijenplanten. Als het in die tijd warm genoeg is, valt er veel nectar en stuifmeel op de bloemen te halen.

Niet meer inheems

Wildemanskruid behoort tot de grote Ranonkelfamilie (*Ranunculaceae*). *Pulsatilla* is een van de 50 geslachten van de familie. Het telt 25-30 soorten die grotendeels hun natuurlijke groeiplaatsen in Centraal- en Oost-Azië hebben liggen. In West-Europa komen 6-7 soorten voor. Tot halverwege in de vorige eeuw was het Wildemanskruid in ons land nog inheems en groeide hoofdzakelijk langs de Oude en Gelderse IJssel. Nu vinden we de plant alleen nog maar in cultuur als sierplant in de tuinen.

Veel stuifmeel

De plant heeft een penwortel met vertakte wortelstokken. Bladeren zijn er in twee soorten: wortelbladen en stengelbladen. De wortelbladen hebben een lange steel en staan in een rozet. De bladschijf is dubbel geveerd en heeft een sterke beharing. De stengelbladen staan bij elkaar aan het eind van de bloeistengel. Ze zijn niet gesteeld en aan de voet met elkaar vergroeid. Zowel de bloeistengel, meestal één per plant, als de stengelbladen zijn ook weer voorzien van een dichte beharing. In het prille knopstadium van de bloem omsluiten de stengelbladen de bloemknop. Een bloemkelk en een bloemkroon zijn niet duidelijk van elkaar te onderscheiden. Een bloem heeft twee kransen van

drie bloemdekbladen, donkerviolet en aan de buitenzijde zacht behaard. Rond een groot aantal dicht opeen staande stampers ligt een brede krans met vele meeldraden. Een bloem kan wel 300.000 stuifmeelkorrels produceren. De bloemen zijn proterogyn, dat wil zeggen dat de stampers rijp zijn voordat het stuifmeel in een bloem ter beschikking komt. Een ontwikkeling waardoor zelfbestuiving zo veel mogelijk wordt tegengegaan. Dat gebeurt ook door de stand van de meeldraden ten opzichte van de stampers, want tijdens de bloei buigen ze naar buiten. Zoals bij veel andere lentebloemen komt het stuifmeel in de voormiddag vrij. De helmhokjes van de meeldraden die tegen de stampers liggen en die langs de buitenzijde van de meeldradenkrans gaan het laatst open. Een mooie ontwikkeling want als bestuiving uitblijft, buigen de lange stijlen om en bestaat er alsnog een kans op vruchtzetting door zelfbestuiving.

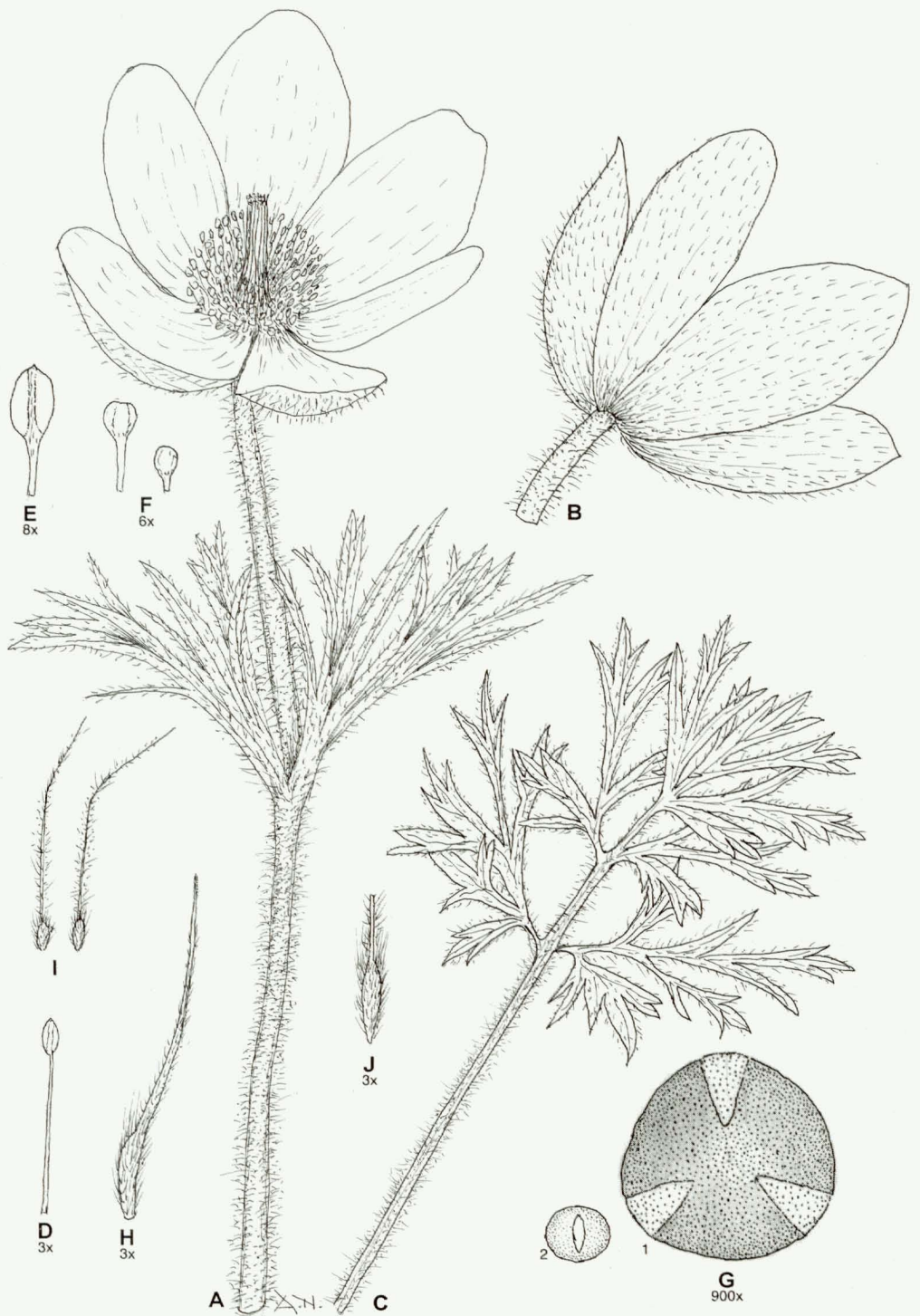
Nectariën

In de literatuur komen we vaak de vermelding tegen dat *Pulsatilla* geen nectar geeft. Een deel van de soorten levert inderdaad geen nectar. Het Wildemanskruid doet dat echter wel en dan op een bijzondere plaats. Langs de buitenzijde van de meeldradenkrans staan korte steeltjes met een ronde kop. Het lijken net korte meeldraden en ze worden daarom ook wel staminodiën genoemd. Daarop liggen de nectariën, zowel op de kop als op het steeltje. Een nectar peurende bij loopt rond langs de buitenzijde van de meeldradenkrans. De bij op de foto hield zich tijdens de fotosessie niet aan de regel van bloemvastheid: ze wisselde het stuifmeelverzamelen op Blauwe druifjes af met een bezoek aan het Wildemanskruid om nectar te puren.

Vermeerdering

Wildemanskruid vermeerdert zich door de vorming van zaad. De vrucht is een dopvrucht, waaraan de lange behaarde stijl blijft zitten. Die levert een bijdrage aan de verspreiding door de wind. Eenmaal op de grond gelegen gaat de verdroogde stijl zich onder invloed van vocht en droogte krommen en strekken en boort, als de gelegenheid zich voordoet, de vrucht in de grond. Voor het geval dat de penwortel afsterft, vormen zich eventueel nieuwe planten uit de wortelstokken.

Wildemanskruid (*Pulsatilla vulgaris*)

A bloeistengel met bladeren en bloem; B onderzijde bloem; C blad van wortelrozet; D meeldraad; E helmknop; F staminodiën; G stuifmeelkorrel (tricolpaat): 1 polair, 2 equatoriaal; H stamper; I dopvruchten met restant van de stijl; J dopvrucht.